

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Griekenland: Paard van Troje voor de Europese eenheid?

Sewnandan, K.; Tongeren, M. van

Citation

Sewnandan, K., & Tongeren, M. van. (2012). Griekenland: Paard van Troje voor de Europese eenheid? *Bestuurskundige Berichten*, 27(1), 6-8. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3212097>

Version: Not Applicable (or Unknown)
License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3212097>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Griekenland: Paard van Troje voor de Europese eenheid?

door Kavish Sewnandan
en Max van Tongeren

Interview met Prof. Dr. B. Steunenberg (wetenschappelijk directeur Instituut Bestuurskunde en hoogleraar Bestuurskunde) over de Griekse staatsschuld en de toekomst van de eurozone.

Wat zijn volgens u de voornaamste oorzaken van de Griekse staatsschuld?

De oorzaken zijn een aantal factoren. De huidige regering van Griekenland vond bij zijn aantreden in 2009 een lijk in de kast. Men dacht te maken te hebben met een begrotingstekort van circa 3%, dit bleek echter 12-15% te zijn. Ook voor de staatsschuld bleken eerdere cijfers niet te kloppen. Dit ontzettend grote financieringstekort en schuld getuigen van een creatieve boekhouding. De Grieken stonden er dus veel slechter voor en hier zijn een aantal oorzaken voor te noemen. Ten eerste kwam de economie niet goed mee met andere economieën in Europa. Zo waren er geen (noodzakelijke) hervormingen doorgevoerd en had men te maken met verstikkende, nationale belemmeringen. Een goed voorbeeld hiervan in het systeem van vrachttransport, waarvoor een beperkt aantal vergunningen beschikbaar was. Die vergunningen kon je voor veel geld kopen en ontwikkelde zich tot een plaatsvervangende pensioenvoorziening voor vrachtwagenchauffeurs. Tegelijkertijd remt dat systeem nieuwe toetreders tot die markt en daarmee het concurrentievermogen. Daarnaast verborgen de economische voorspoed van eind jaren '90 en de lage rentestand de problemen, terwijl in feite de reële economie doorkwakkelde.

Wat vindt u van de huidige inspanningen van Europese regeringsleiders om de eurocrisis te lijf te gaan en vindt u het terecht dat Frankrijk en Duitsland hier het initiatief in nemen?

Het is goed dat ze het initiatief nemen, het is ook broodnodig. Maar de regeringsleiders van de eurolanden zijn te laat, te langzaam en niet doortastend genoeg. Het bestuurlijke arrangement van de monetaire unie werkt niet. Dit wisten we eigenlijk al, maar door deze crisis openbaart zich dat nu heel duidelijk. Er moet sprake zijn van een politieke unie, vooral op monetair gebied, wil je de

ationale onevenwichtigheden kunnen aanpakken. Of het gaat lukken is maar de vraag. Toen Duitsland en Frankrijk rond 2003 in de problemen kwamen met betrekking tot hun financieringstekort hebben we de gestelde eisen niet behouden, maar aangepast. Dat heeft de geloofwaardigheid van het stabiliteitspact geen goed gedaan en illustreert de beperkte commitment van sommige landen. Vandaag de dag hebben we nog steeds grote moeite met het nemen van beslissingen, aangezien iedereen vetorecht heeft en ingrijpende maatregelen kunnen worden tegengehouden. Dit moet anders. De besluitvorming duurt nu nog veel te lang, soms zelfs jaren, zoals we hebben gezien. Dit vormt een groot probleem, omdat financiële markten meteen in secondes reageren. Die gevolgen daarvan werken meteen door naar bedrijven en in onze nationale economieën.

Wat vindt u ervan dat Duitsland en Frankrijk nu een duidelijke voortrekkersrol op zich nemen?

Berlijn en Parijs worden nu gedwongen om nauw samen te werken. Deze twee landen, en dan met name Duitsland, zijn economische zwaargewichten die de kar moeten trekken in Europa. De visie van deze landen is heel bepalend voor de rest van de Eurozone. De coöperatie tussen Duitsland en Frankrijk is echter wel een schoolvoorbeeld van een gelegenheidshuwelijk. Beide partners weten dat zij elkaar nodig hebben, maar hebben zeer verschillende belangen en daarmee visies over hoe de problemen aangepakt moeten worden.

Het Europese onbegrip uit zich voornamelijk richting de Griekse politiek, maar ook richting de Griekse bevolking, waarbij een stereotype beeld van de 'Griek' is ontstaan. Deze zou lui en corrupt zijn en ook nog eens teveel staken. Hoe zou u dit beeld nuanceren en in hoeverre valt de Griekse bevolking iets te verwijten?

De Griekse bevolking valt niet echt iets te

verwijten. Je zou kunnen zeggen dat ze in het verleden de verkeerde leiders hebben gekozen. De Griekse politiek valt wel veel te verwijten, maar mijn grootste verwijt gaat uit naar de ontwerpers van de euro, die hadden Griekenland nooit tot de euro mogen laten toetreden. Daarnaast zijn er ook fouten gemaakt ten tijde van de toelating van Griekenland tot de EU. Destijds is de Griekse economie namelijk niet op eenzelfde wijze hervormd zoals we dat nu verwachten van nieuwe lidstaten. Die fout is echter wel te verklaren. Het land kwam net uit een dictatuur en lag strategisch ten opzichte van het toenmalige oostblok. Kern van deze missers is dat politici slechts met de korte termijn rekening houden en daarom vaak meer structurele problemen op de langere termijn niet willen aanpakken. Neem Nederland nu als voorbeeld: alle politici weten dat het Nederlandse pensioenstelsel hervormd moet worden, maar ze blijven het maar uitstellen. Niemand durft zijn of haar handen hieraan te branden. Het debat rondom de vergrijzing staat eigenlijk al jaren stil, terwijl men dit in de jaren '80 van de vorige eeuw al zag aankomen. Dat is dertig jaar wachten, pappen en nat houden.

Brengt volgens u de Griekse staatsschuld en dreigende faillissement de Europese eenheid nadrukkelijk in gevaar?

Griekenland kan formeel niet failliet gaan. Het ontwerp dat nu voorligt is een de facto faillissement, maar dit is maar een deel van de oplossing. Het ontwerp wat er nu ligt (gedeeltelijke schuldsanering en steun via het Europese noodfonds) zal de crisis niet oplossen. Dat vergt aanpassingen in Brussel en Athene. De Europese Unie zal haar bestuurlijke arrangementen moeten veranderen, waardoor de euro niet meer door een lidstaat voor langere tijd wordt 'geijzeld'. Dat betekent een betere controle op het nationale begrotingsbeleid, eerdere signalering van problemen en een meer proactief optreden door bijvoorbeeld de Europese Commissie. Verder moet worden nagedacht over het terugdringen van de rentever verschillen tussen economisch zwakke landen (zoals Griekenland, Italië en Spanje) en de landen met een sterkere economie (Duitsland en Nederland) en hoe keuzes op financieel-economisch terrein democratisch zijn gelegitimeerd. Daarnaast zijn in Griekenland structurele hervormingen noodzakelijk, waarbij de Europese Commissie een belangrijke rol zou moeten spelen. Dit is een grote kans voor Griekenland om zichzelf weer op de rails te krijgen. Dat is belangrijk voor Griekenland, maar ook voor andere Europese landen om in de toekomst nog een deel van de Griekse staatsschuld afgelost te krijgen.

"De coöperatie tussen Duitsland en Frankrijk is echter wel een schoolvoorbeeld van een gelegenheidshuwelijk"

Bent u van mening dat Griekenland uit de eurozone moet stappen, of desnoods hieruit moet worden gezet?

Als we Griekenland nu uit de Eurozone zouden zetten, dan zou dat getuigen van een symbolische politieke actie. Deze maatregel gaat namelijk voorbij aan het probleem. Als dreigmiddel is het waarschijnlijk goed om een stok achter de deur te houden, maar we zullen met Griekenland om de tafel moeten om te praten over hervormingen en het terugdringen van de schuld. Dit vergt voor Griekenland een lange en pijnlijk proces. De aflossing van een deel van de schuld is een kwestie van de lange termijn, waarbij je wellicht kunt denken aan een periode van zeker 50 jaar.

Als u nu gebruikmaakt van uw bestuurskundige visie, wat is dan de juiste oplossing voor de Europese Unie?

Er is geen 'grote' theorie om deze crisis op te lossen. Wat we wel kunnen vaststellen is dat het huidige bestuurlijke arrangement niet deugt. De casus Griekenland moet door de EU als een uitdaging worden gezien en met beide handen worden aangegrepen. We moeten ervan leren. Tegelijkertijd hebben we in de afgelopen 20 jaar gezien dat de EU wel degelijk is staat is geweest om ingrijpende hervormingen op relatief korte termijn tot een goed einde te brengen. Negen lidstaten zijn in een periode van ongeveer 10 jaar van een centraal geleide economie tot een goedlopende markteconomie en een democratische rechtstaat omgevormd. Dat is natuurlijk een >

fantastische prestatie en geeft hoop voor het oplossen van de huidige problemen.

Als we nu tot slot specifiek kijken naar Griekenland, zien we dat er min of meer gedwongen privatisering plaatsvindt. Wat zijn hiervan de gevaren?

Het gevaar van gedwongen privatisering is, is dat je eigendommen te goedkoop aanbiedt. Voor speculanten is het erg interessant om in deze situatie op de voorste rij te gaan zitten om goed-renderende onderdelen op goedkope wijze te vergaren. De Griekse overheid, maar ook de vertegenwoordigers van de Europese Centrale Bank, de Europese Commissie of het IMF moeten dit goed in de gaten houden. Tot slot wil ik benadrukken dat bij het kiezen van de aard van de hervormingen de burger niet mag worden vergeten. Daarom is het een goed idee om bijvoorbeeld een referendum te houden over dit soort kwesties, aangezien de burger inspraak moet hebben. De timing in Griekenland had echter niet slechter gekund. ■

Word nu lid van de Vereniging voor Bestuurskunde voor het Speciale studententarief van €18,70 per jaar.

Je ontvangt dan gelijk vier keer per jaar het tijdschrift Bestuurskunde.

Meer informatie? Surf naar www.bestuurskunde.nl

Vereniging voor Bestuurskunde

DE BRUG TUSSEN THEORIE EN PRAKTIJK